

מסורת הש"ס

(א) נגידעין כג: ושי"ג, (ב) פנחס כו מד, (ג) נדפס"י שלם ה"ה, (ד) גליון, (ה) י"ל דכספים,

תורה אור השלם

1 וְיִדְבְּרוּ בְּנֵי יִסְחָר אֶת יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר מִדַּע נִתְּתָה לִי נִחְלָה גֹרֶל אֶחָד וְחָבַל אֶחָד וְאֵנִי עִם רֵב עַד אֲשֶׁר עַד בַּהּ בְּרַבְנִי יְיָ;

יהושע יז יד
2 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהוֹשֻׁעַ אִם עִם רֵב אֲתָה עֹלָה לָךְ הַיַּעֲרָה וּבִרְאָתָ לָךְ שָׁם בְּאֶרֶץ הַחִרְוִי וְהַרְפָּאִים כִּי אֵין לָךְ הַר אֶפְרַיִם:

יהושע יז טו

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה אלא וכו' בין עם רב אתה עולה לך
(ב) ע"ל בריש דף קכב:
(ג) ד"ה לזווח וכו' לכות היער ולגור שם ועדיין:

מוסף תוספות

א. אלא למ"ד לבאי הארץ מאי בין רב למעט ואי משום דע"י החזרה חוזרין להיות שוין הא מלשמות מטות אבותם ינחלו מטות וכו' נכוח.
ג. משום דהו' נפישו משאר שבטים ולא שקול לחולקא אלא כחד משאר שבטים. יד.מה.

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

אלא למאן דאמר לצאי הארץ נתחלקה מאי לרב תרצה נחלטו וגו' קשיא. ולא גרסינן מאי בין (א) לרב למעט דמההוא לא מצי לאקשויי מידי דהא אינטריך למדרש מיניה דא"י לשבטים איתפלג שלקחו כל השבטים זה כזה ע"פ הגורל שבט המועט כמרוצה דהכי משמע על פי

הגורל תחלק נחלטו בין שהוא רב

בין שהוא מעט אותו השבט מה

שזכרו הגורל יקח לקמן בפירקין

(דף קכב). ועוד דרשינן מיניה (שם)

דבכספים נתחלקה הארץ. אבל מלרב

תרצה נחלטו מקשה דמשמע למי

שהיה רב ביציאת מצרים כדמצי

בתריה לשמות מטות אבותם ינחלו

אע"פ שעכשיו נתמעט בכניסתן לארץ

תרצה נחלטו ולאותו שהיה מעט

ביציאת מצרים תמעטו גם עתה

נחלטו אע"פ שנתרצה והכי קמי

לה בספרי^(ג) בזהדא לרב תרצה נחלטו

וגו' הרי שיאלו עמו י' בנים ממצרים

ובכניסתן לא נמצאו אלא ה' קורא

אני עליו לרב תרצה נחלטו הרי

שיאלו עמו ה' בנים ממצרים ובכניסתן

נמצאו עשרה קורא אני עליו ולמעט

תמעטו נחלטו דסקלא דעתך אמינא

ניחול בתר השתא קא משמע לן:

קשיא. לדידן קשיא דלא ידעינן

למרואי קרא אליבא דההוא תנא דהא

ליכא למימר לרב תרצה אותו שהוא

רב עכשיו תרצה נחלטו ולמעט שהוא

מועט עכשיו תמעטו נחלטו דסבדר

הוא כדמצי לעיל לאלה תחלק הארץ ולא נריך קרא וגם אין לשון

תרצה ותמעט משמע אלא כשזה נוטל הרצה וזה מעט שחלק איש

זה מרובה וחלק חצירו מועט אבל כשכל החלקים שוים אין זה תרצה

ותמעט אלא הכי הו"ל למימר חלק כחלק ינחלו ובחזרה נמי ליכא לאוקומיה

ותרצה ותמעט משמע נטילה ראשונה שנוטל כל אחד חלקו קודם שיחזירו

לאבותיהם כדמצי בסיפיה דקרא (שם) איש לפי פקודיו יותן נחלתו:

היינו דקא לזווח בנות לנפחד. למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו (שם כז) שזכה בארץ ישראל כי אין לו בן שאילו היה לו בן היה נוטל הבן חלקו

של אבינו שהיה מיוצאי מצרים ועתה בשביל שאין לו בן למה לא נירש את חלקו: לא הוּם. ללנפחד נחלה בארץ ישראל דלישקול לא הוא

ולא יוצאי יריכו בזכותו שהרי לצאי הארץ ניתנה ואפילו אם היה לו בן לא היה נוטל כלום בשביל אביו ואפילו בשביל עצמו אם הוא פחות

מנ' ומאי האי דקא לזווח בשביל שאין לו בן: אלא לחזרה וניטול בנכסי חפר. דמאן דאית ליה לצאי הארץ אית ליה חזרה שמחזירין לאבותיהן

כל מה שנטלו וחזרין ויורשין מאבותיהן כמשפט. והכי אמרי למה יגרע שם אבינו לנפחד מתוך משפחתו שהיה לו לזכות עם אחיו בנכסי

חפר זקננו אילו היה לו בן כשיתלו בני חפר שהם אחי אבינו נחלה בא"י יחזירו אותה לחפר אביהן ויוריש אותה לכל בניו ויטול אבינו

שהוא בכור ב' חלקים או הוא או בנו שקם תחתיו כדמצי ואם אין לו (שם) עיין עליו (נעלי קטו). והשתא שאין בן למה לא נקום תחת אבינו לירש נחלתו

בזבאה לו מחפר אביו ע"י חזרה שהחזירו בניו או בני בניו שהיו מצאי הארץ שהרי בת הבן יורשם עם האחיין ולקמן נמי אמרינן דרשניות

היו והיו יודעות שבת הבן תירש עם האחיין שלמדו מפרשת יצמינן כדלקמן (דף ק"ט): **היינו דקא לזווח בני יוסף.** שהיו עכשיו מרובין

וגברו יותר משאר שבטים והן לא נטלו אלא לחשבון של יוצאי מצרים והיתה נחלת כל אחד מועטת מחלק כל איש ואיש מישראל:

כונסו שקול. בשוב. ומיהו לקמן (קכב). אמרינן דארץ ישראל לשבטים איתפלג ובדין לזווח בני יוסף שלא נטלו אלא כאחד מן השבטים אף על פי

שאין גדול בכל השבטים כשבט שלהן אלא משום דמבעיא ליה לקמן לא בעי לתרואי הכי: **משום טפלים.** יתומים שלא היו בני עשרים

בכניסתם לארץ וגם לא היה להם אז הנכנס לארץ שיחמילם חלקו כשימות וגם לא היה להם שום מוריש שיאל ממצרים שיירשו ממנו על

ידי חזרה: **שמע מינה.** מזווחת בני יוסף ובנות לנפחד דלא הוה חד בכל השבטים דלא שקיל או הוא או אביו ואף על גב דהוה מצי

מתרמי דלציבא דמאן דאמר ליוצאי מצרים כל אותן שיאלו פחות מכן עשרים בלא אז לא נטלו חלק בארץ שהרי לא הן ולא אביהן היו

מיוצאי מצרים דטפלין שיאלו לא נתחלקה להם ואפילו הכי לא איתרמי שלא יא יתום ממצרים פחות מכן עשרים ואם יאא אם כן מת

אחד מקרוביו במדבר שהיו מיוצאי מצרים להורישו חלקו דומיא דבנות לנפחד שלא היו ראוין לנטול חלק בארץ כדתניא בסיפרי (פנחס כו מד) איש

לפי פקודיו להוציא את הנשים דדמו לטפלים ואפילו הכי ירשו חלק אביהן. ולמאן דאמר לצאי הארץ נמי כל הנכנסין לארץ פחות מכן

עשרים לא נטלו חלק בארץ אלא על ידי חזרה וכגון שהיו מורישי מיוצאי מצרים ואם לאו לא יטול ואפילו הכי לא הוה חד דלא

שקיל דלא איתרמי מילתא דכל אותן שנכנסו לארץ בני עשרים נטלו חלקם והטפלים יתומינן הפחותים מכן עשרים נטלו כולן על ידי חזרה

בבנות לנפחד ואותן שהיה להם אז ואם ולא היו יכולין לנטול בחזרה לא מאבי אביהן ולא מאבי אמותיהן שהרי אביו ואמו קודמין

הרי אביהן נוטל חלק בארץ משום באי הארץ וכמאן דשקיל איהו דמי ואין לו לנעוק: **איבעי ליה למזווח.** בבנות לנפחד ובני יוסף

וגם הנציא היה לו לכתוב כדמצי בבנות לנפחד ובני יוסף: **דלווח ואהני.** כגון בנות לנפחד: **דלווח ולא אהני.** שלא י יכול לגזול שאר

שבטים וליתן להם ומה שהשיבם עלה לך היערה וגו' (יהושע יז) לדרשה אינטריך כדלקמן ולא כפשטיה שנתן להם יערות להרחיב נחלתן שאם

מנחלת שבט אחר הן אין הרשות בידו ואם של מטה בני יוסף היו הרשות בידם לכרות היער (י) ולגרשם ועדיין לא נתנה להם יהושע

כלום: ומשני **הסם ענה טובה קא משמע לן.** בשביל שלמדין אנו ממה שהשיב להם יהושע דמיבעי ליה לאיניש להטמין עצמו לאזהורי

מעניא בישא להכי כתביה קרא לזווחת בני יוסף: **ויאמר להם יהושע.** להוסיף נחלה אי אפשר אך ענה טובה אני נתן לכם שאם

עם רב אתה עלה לך היערה וגו' ובראת כרות היער ותבנה לך שם בית מושב כדמצי וברא אותהן בחרבותם (יחזקאל כג):

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קוח.

רבינו גרשום

אלא למאן דאמר לבאי הארץ. נתחלקה הארץ מאי בין רב למעט הא' כל באי הארץ נוטל חלקו ולא יותר קשיא. ויש ספרים שכתבו בהן היינו דכתיב לרב תרבה נחלתו ומפרש נמי כדמפרש בין רב למעט: היינו דקא צווחן בנות צלפחד. משום דאבותון מיוצאי מצרים היה ומבקשות לירש חלקו: אלא למ"ד לבאי הארץ. נתחלקה הארץ לא הוה להן למשקל מידי דהא מת במדבר: אלא לחזרה ולנטול בנכסי חפר. צווחן כלומר דאפילו למאן דאמר לבאי הארץ נתחלקה משום הכי צווחן משום חזרה לנטול בנכסי חפר אביו של צלפחד שהיו לו בנים לחפר שנטלדו במדבר ובאו לארץ ונטלו חלקם ואחר כן היה להם לחזירי אצל חפר אבותיו ולחזור ולחלק בשוה עם בנות צלפחד שחן תחת אביהן ואמטו להכי צווחן: היינו דקא צווחן בני יוסף. דאבותון מיוצאי מצרים נינהו וצווחן על חלק אבותון: הא כילוהו שקלי. כל אחד וחקו: ומשני לעולם לבאי הארץ הוי ומשום טפלים דאיתא בהו טפי משאר שבטים כדתיב בן פורת יוסף שהן פרוין ורביקן טפי וצווחן דלא שקלי לצורין טפלים דחזיקי להו דוכתייהו: אמר אביו. איכא למשמע מהא הלכה בין למאן דאמר ליוצאי מצרים כו' לא הוה חד דלא שקיל. אפי' טפלים דאליבא דת"ק דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה ומצינא את הטפלים (אפי' הכי לא) (נדלא) שקלי בכות עצמן אפי' הכי שקלי בשביל אביהן שיצאו ממצרים ושקלו נחלת אביהן בארץ. ולאידך תנא נמי דאמר לבאי הארץ נתחלקה הארץ ומצינא את הטפלים אפי' הכי שקלו טפלים פשוט דחזרה נחלה אצל אביהן לירת מבח אביהם עם שאר אחיהם בשוה. ואי ס"ד דלא שקלי הוה להו למצווח כדצווחו בני יוסף על הטפלים שלהן. וכי תימא דדאי צווחו אלא הני דצווחי ואהני דיהבו להו נחלה על שצווחו כתיב קרא אבל צווחו ולא אהנו צווחתם לא כתב. והא בני יוסף דצווחו ולא אהני להו אפי' הכי כתביה קרא. ומשני לעולם דצווחו ולא אהנו ומשום הכי לא כתבינהו קרא. ודקא קשיא לך הא בני יוסף דצווחו ולא אהני ואפי' הכי כתבינהו התם לאו משום האי טעמא הוא

וחמשה שנטלו חולקים בחלק אביהן עם החמשה הראשונים ונראה לשבז"א דרישא וסיפא מיירי כגון שמתו אותם שיאלו ממצרים בלא זרע ולא נכנסו לארץ דודאי מתו במדבר כל אותן שהיו בני עשרים כשיאלו ממצרים ומיירי רישא שמתו העשרה שיאלו עמו וחמשה בניס

נטלדו במדבר ובסיפא מתו חמשה

שיאלו עמו ונטלדו במדבר י' והשתא הוי

סיפא דומיא דרישא ואתי נמי שפיר

דנקט שיאלו עמו דמה לך ליציאת

האז אלא משום דבעי למימר שאותן

מתו ונטלדו אחרים במדבר ולריצ"ס

קשה על פירוש הקונטרס דהא מלרב

תרצה משמע שפיר טפי נמי שהוא

רב עתה תרצה ואי משום דהא כבר

כמצי לאלה תחלק הארץ אם כן למי

שהיה רב ביציאת מצרים מלשמות

מטות אבותם נפקא ונראה לו דגרס

היינו דמצי בין רב למעט כמו

שכתוב בספריים וה"פ בשלמא למ"ד

ליוצאי מצרים דאם הוו שני אחין

מיוצאי מצרים והוי להו עשרה בניס

מצאי הארץ ושני אחין אין להן כי

אם שני בניס מצאי הארץ הרי אותן

עשרה לא נטלו אע"פ שחן מרובין

כי אם כמו שני בניס שהן מועטין

היינו בין רב למעט^א אע"ג דלקמן

דריש מהאי קרא דלשבטים איתפלג

השתא לא אסיק אדעמיה הייא דרשא

תדע דהא פריך בסמוך למ"ד לצאי

הארץ אמאי קא לזווח בני יוסף ואי

לשבטים איתפלג שפיר לזווח

לדעתא הייא דרשא (י) (והייא דרשא (י) (דספרי) הוי לפי המסקנא):

ולמאן

שמעינן לה שפיר אליביה דהאי תנא ועוד

איש לפי פקודיו יותן נחלתו:

שזכה בארץ ישראל כי אין לו בן שאילו היה לו בן היה נוטל הבן חלקו

של אביו ויכו בזכותו שהרי לצאי הארץ ניתנה ואפילו בשביל עצמו אם הוא פחות

מנ' ומאי האי דקא לזווח בשביל שאין לו בן: אלא לחזרה וניטול בנכסי חפר. דמאן דאית ליה לצאי הארץ אית ליה חזרה שמחזירין לאבותיהן

כל מה שנטלו וחזרין ויורשין מאבותיהן כמשפט. והכי אמרי למה יגרע שם אבינו לנפחד מתוך משפחתו שהיה לו לזכות עם אחיו בנכסי

חפר זקננו אילו היה לו בן כשיתלו בני חפר שהם אחי אבינו נחלה בא"י יחזירו אותה לחפר אביהן ויוריש אותה לכל בניו ויטול אבינו

שהוא בכור ב' חלקים או הוא או בנו שקם תחתיו כדמצי ואם אין לו (שם) עיין עליו (נעלי קטו). והשתא שאין בן למה לא נקום תחת אבינו לירש נחלתו

בזבאה לו מחפר אביו ע"י חזרה שהחזירו בניו או בני בניו שהיו מצאי הארץ שהרי בת הבן יורשם עם האחיין ולקמן נמי אמרינן דרשניות

היו והיו יודעות שבת הבן תירש עם האחיין שלמדו מפרשת יצמינן כדלקמן (דף ק"ט): **היינו דקא לזווח בני יוסף.** שהיו עכשיו מרובין

וגברו יותר משאר שבטים והן לא נטלו אלא לחשבון של יוצאי מצרים והיתה נחלת כל אחד מועטת מחלק כל איש ואיש מישראל:

כונסו שקול. בשוב. ומיהו לקמן (קכב). אמרינן דארץ ישראל לשבטים איתפלג ובדין לזווח בני יוסף שלא נטלו אלא כאחד מן השבטים אף על פי

שאין גדול בכל השבטים כשבט שלהן אלא משום דמבעיא ליה לקמן לא בעי לתרואי הכי: **משום טפלים.** יתומים שלא היו בני עשרים

בכניסתם לארץ וגם לא היה להם אז הנכנס לארץ שיחמילם חלקו כשימות וגם לא היה להם שום מוריש שיאל ממצרים שיירשו ממנו על

ידי חזרה: **שמע מינה.** מזווחת בני יוסף ובנות לנפחד דלא הוה חד בכל השבטים דלא שקיל או הוא או אביו ואף על גב דהוה מצי

מתרמי דלציבא דמאן דאמר ליוצאי מצרים כל אותן שיאלו פחות מכן עשרים בלא אז לא נטלו חלק בארץ שהרי לא הן ולא אביהן היו

מיוצאי מצרים דטפלין שיאלו לא נתחלקה להם ואפילו הכי לא איתרמי שלא יא יתום ממצרים פחות מכן עשרים ואם יאא אם כן מת

אחד מקרוביו במדבר שהיו מיוצאי מצרים להורישו חלקו דומיא דבנות לנפחד שלא היו ראוין לנטול חלק בארץ כדתניא בסיפרי (פנחס כו מד) איש

לפי פקודיו להוציא את הנשים דדמו לטפלים ואפילו הכי ירשו חלק אביהן. ולמאן דאמר לצאי הארץ נמי כל הנכנסין לארץ פחות מכן

עשרים לא נטלו חלק בארץ אלא על ידי חזרה וכגון שהיו מורישי מיוצאי מצרים ואם לאו לא יטול ואפילו הכי לא הוה חד דלא

שקיל דלא איתרמי מילתא דכל אותן שנכנסו לארץ בני עשרים נטלו חלקם והטפלים יתומינן הפחותים מכן עשרים נטלו כולן על ידי חזרה

בבנות לנפחד ואותן שהיה להם אז ואם ולא היו יכולין לנטול בחזרה לא מאבי אביהן ולא מאבי אמותיהן שהרי אביו ואמו קודמין

הרי אביהן נוטל חלק בארץ משום באי הארץ וכמאן דשקיל איהו דמי ואין לו לנעוק: **איבעי ליה למזווח.** בבנות לנפחד ובני יוסף

וגם הנציא היה לו לכתוב כדמצי בבנות לנפחד ובני יוסף: **דלווח ואהני.** כגון בנות לנפחד: **דלווח ולא אהני.** שלא י יכול לגזול שאר

שבטים וליתן להם ומה שהשיבם עלה לך היערה וגו' (יהושע יז) לדרשה אינטריך כדלקמן ולא כפשטיה שנתן להם יערות להרחיב נחלתן שאם

מנחלת שבט אחר הן אין הרשות בידו ואם של מטה בני יוסף היו הרשות בידם לכרות היער (י) ולגרשם ועדיין לא נתנה להם יהושע

כלום: ומשני **הסם ענה טובה קא משמע לן.** בשביל שלמדין אנו ממה שהשיב להם יהושע דמיבעי ליה לאיניש להטמין עצמו לאזהורי

מעניא בישא להכי כתביה קרא לזווחת בני יוסף: **ויאמר להם יהושע.** להוסיף נחלה אי אפשר אך ענה טובה אני נתן לכם שאם

עם רב אתה עלה לך היערה וגו' ובראת כרות היער ותבנה לך שם בית מושב כדמצי וברא אותהן בחרבותם (יחזקאל כג):

ואמר